

عن علي بن الحسين عليه السلام قال:

﴿لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَبُوهُ وَ لَوْ بِسَفْكِ الْمُهْجِ وَ خَوْضِ اللَّجَجِ﴾

الكافي، جلد ۱، صفحه ۳۵

امام خامنه‌ای مدظله العالی:

درس خواندن و تهذیب اخلاق و هوشیاری سیاسی همراه با تلاش‌های انقلابی،
وظائفی هستند که دختران و پسران این نسل باید آنها را هرگز فراموش نکنند. ۱۳۹۸/۹/۲۴

عنوان:

نظریه وجود فشار در هوا و تشبیهی قرآنی

شناسنامه مطلب	
e-b-44	کد مطلب
بلاغت/تشبیه	موضوع
تفسیر/موضوعی (آیه محور)	موضوع مرتبط
علمی/ادبیات عرب/بلاغت/کمک آموزشی/جواهر البلاغه/مثال و تطبیق	رده
تشبیه، هدایت، ضلالت، عناد و لجاجت، اغراض تشبیه، ارکان تشبیه، تشبیه مرسل	برچسب
ضروری است خواننده محترم نکته علمی آیه شریفه را به عنوان یک احتمال از معانی قشری آیه تلقی نماید و از معانی ادق آن غفلت نورزد.	توضیحات

پایگاه ترکیه‌ای، علمی، بصیرتی و مهارتی نمو

nomov.ir

«فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ»^۱

ترجمه: پس کسی را که خدا بخواهد هدایت کند، سینه اش را برای [پذیرفتن] اسلام می گشاید؛ و کسی را که [به خاطر لجاجت و عنادش] بخواهد گمراه نماید، سینه اش را چنان تنگ می کند که گویی به زحمت در آسمان بالا می رود؛ خدا این گونه پلیدی را بر کسانی که ایمان نمی آورند، قرار می دهد.

یکی از نظریه هایی که در علم فیزیک وجود دارد نظریه اوانجلیستا توریچلی مبنی بر وجود فشار اتمسفریک (فشار هوا) است. در این بحث در نظر داریم، این نظر را با استفاده از یکی از آیات قرآن به اثبات برسانیم.

همان طور که می دانید علم بیان از جمله علوم است که در استخراج مطالب قرآنی و روایی از اهمیت بسزایی برخوردار است. یکی از متعلقات این علم، مبحث تشبیه است. لذا در این جا قصد داریم با استفاده از تشبیه وجود فشار اتمسفریک را اثبات کنیم.

توضیح مطلب: در این آیه شریفه فشار سینه کسانی که از شدت لجاجت و عنادشان گمراه شده اند به راه رفتن در آسمان تشبیه شده است.

بنابراین برای اثبات نظریه مورد نظر بایستی هر یک از مشبه و مشبه به و وجه شبه را مورد بررسی قرار دهیم.

مشبه و مشبه به: در این آیه شریفه «يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا» مشبه می باشد. کلمه «حرج» بطوری که صاحب مجمع البیان گفته به معنای تنگترین تنگ است. و در مفردات گفته: «حرج» و «حراج» در اصل به معنای آن فاصله تنگی است که در هنگام اجتماع دو چیز در میان آن دو مشاهده می شود و به همین جهت هر فضای تنگی را حرج می نامند؛ و در این جا منظور فشاری است که بر سینه ایشان وارد خواهد آمد. از این رو در این آیه شریفه فشاری که در سینه گمراهان ایجاد خواهد شد مشبه است. اما در

مورد مشبه به باید گفت «يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ» مشبه به خواهد بود. «يَصْعَدُ» از ماده صعد به معنای صعود کردن، راه رفتن؛ «يَصْعَدُ» در اصل «يَتَصَعَّدُ» از باب «تَفْعُلُ» است و دلالت بر تکلف و سختی دارد. یعنی: به سختی بالا رفتن. بنابراین فشار و سختی راه رفتن در آسمان نیز مشبه به خواهد بود. وجه شبه: از آن جا که وجه شبه، ویژگی مشترکی است که بین مشبه و مشبه به وجود دارد لاجرم باید مشترکی میان این دو طرف تشبیه وجود داشته باشد تا تشبیه صحیح باشد.

اما وجه شبه در این آیه مشارکتی است که میان «يَجْعَلُ صَدْرَهُ ضَيْقًا حَرَجًا» و «يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ» وجود دارد و آن فشار موجود است. یعنی همان طور که سینه گمراهان دچار تنگی و فشار می شود، راه رفتن در آسمان نیز دارای فشار خواهد بود. بنابراین آسمان دارای فشار است و این عاملی است که باعث انسجام اشیاء در آسمان می شود و اگر این فشار نباشد اجسام از همدیگر متلاشی می شوند. وجود فشار در گمراهان نیز باعث استواری ایشان در گمراهی خواهد شد. و این همان فشار هوا و اتمسفریک است که توسط اوانجلیستا توریچلی در قرن ۱۷ اثبات شده است. اما چون نوع دو فشار با همدیگر متفاوت است از این رو تشبیه به صورت مرسل آمده است.